

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

The development of basic educational quality in schools under the Bangkok Metropolitan Administration

พรชัย เทพปัญญา (Pornchai Dhebpanya)^{*}

ไพบูลย์ ช่างเรียน (Paiboon Changrien)^{**}

นิยม รัฐอมฤต (Niyom Rat-ammarit)^{***}

วนิดา สัจพันธุ์ (Vanida Sujjanroj)^{****}

พรารพิตชา เถลิงพล (Praopitcha Thalerngpol)^{*****}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัยการดำเนินงานตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควบคู่กับการศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563) และสนองตอบต่อนโยบายการศึกษาไทย 4.0 รวมทั้งรองรับทั้งสถานการณ์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาค และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการของสำนักงานการศึกษา และฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขต ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เขตละ 1 โรงเรียน รวม 50 คน และสำรวจความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคจากครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 437 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 10 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 4,123 ชุด วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเปรียบเทียบระหว่างขนาดโรงเรียน (ใหญ่ กลาง เล็ก) กับ

^{*} รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor, School of Management Science, Silpakorn University

^{**} ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ประจำสาขาวิชาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Professor Emeritus, Dr., School of Doctor of Public Administration, Hatyai University

^{***} รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Associate Professor, Dr., Pridi Banomyong International College, Thammasat University

^{****} รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Associate Professor, Dr., School of Political Science, Ramkhamhaeng University

^{*****} อาจารย์ ดร. ประจำ สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Lecturers, Dr., School of Management Public and Private Management, Western University

องค์ประกอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1. รูปแบบการบริหารโรงเรียน 2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3. รูปแบบการพัฒนาครู 4. ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5. ด้านกายภาพของโรงเรียน 6. สภาพความเป็นจริงทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับดี และพบความแตกต่างระหว่างขนาดโรงเรียนกับการบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู ด้านกายภาพโรงเรียน และสภาพความเป็นจริงทั่วไป แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่พบความแตกต่าง ในขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบปัญหาด้านการพัฒนาครู สวัสดิการครู และอุปสรรคด้านการทำผลงานและตรวจรับผลงานวิชาการจึงมีข้อเสนอแนะ และ Value Chain สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

The article was subjected to present the result of the research of implementation in the basic education plan, included the opinions, needs, problems and obstacles of the basic education plan, which gives useful information guiding in schools under the Bangkok Metropolitan for management as well as the quality development directions of studies and teachings. Thus, this leads the way in following Fundamental Plan of the Development Policies Model 2 (B.E. 2560-2563), and responds Thai Education Policy 4.0 and backs up the aggregation both in economy and society of the regions and learning skills in the 21st century. The research bases on the principle of Mixed Method which applies both quality and qualitative by gathering all information from Government Educational Office and Bangkok Metropolitan Educational.

The results of the research indicated the quality of schools under Bangkok Metropolitan were in the rather high level and differentiation found between size of school and the management, furthermore with the physical as well as real condition of schools. The differentiation was significant at level .05. The Information technology aspect in not found the differentiations in between. While the information result from interviewed those teachers, it was found the problem in developing teachers, their welfare and the obstacle in working out to meet target and or outcome in academic technical results that cannot be accepted. The presentation would advise the way of value chain to apply in developing quality for schools in Bangkok Metropolitan.

Keyword : development of educational quality, fundamental education, schools under the Bangkok Metropolitan

บทนำ

กรุงเทพมหานคร จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 (ราชกิจจานุเบกษา, 2528) ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติในมาตรา 18 ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 และมาตรา 17 ซึ่งมาตรา 16 (9) การจัดการศึกษา และมาตรา 17 (6) การจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) กรุงเทพมหานครจึงมีอำนาจหน้าที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 16 (9) และสำนักงานเขตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 17 (6) ทั้งนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดรูปแบบการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม และหลักสูตรต้องเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียนได้อย่างอิสระ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังบัญญัติในมาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

จากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทำให้กรุงเทพมหานครต้องการจัดการศึกษาใน 6 หลักการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่มีการพัฒนาตลอดเวลา ดังนั้นการพัฒนาดน และการผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นคน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาในทุกมิติ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัย ได้รับการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทักษะควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคม เพื่อ สร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) กรุงเทพมหานครดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยในปี 2560 มีโรงเรียนในสังกัด 437 โรงเรียน กระจายอยู่ในพื้นที่ 50 เขต เปิดการเรียนการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 9 โรงเรียน ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 100 โรงเรียน และอนุบาล-ประถมศึกษา 328 โรงเรียน จำนวนครูทั้งสิ้น 14,158 คน มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 291,116 คน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2560; สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2560) ภายใต้แนวคิด เด็กวัยเรียนทุกคนต้องได้รับโอกาสการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง จึงมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา 2 แนวทางหลัก คือ 1. การกระจายโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม เสมอภาค และ 2. การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังปรากฏในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) ทั้งนี้มีเป้าประสงค์คือ ต้องการพัฒนาศักยภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่เด็กในเขตปกครองของกรุงเทพมหานคร เติบโตเป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และทักษะการดำรงชีวิต

ในขณะที่กระแสการจัดการศึกษาทั่วโลกต่างมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะการเตรียมผู้เรียนให้มีทั้งความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง 3 ทักษะ หรือ 3Rs คือ อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) คิดเลขเป็น (Arithmetic) นอกจากนี้หลายประเทศมีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสำหรับอนาคตในลักษณะเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ (Knowledge-based Culture) ซึ่งเกิดจากรวมกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) สังคมก้าวสู่ระบบการพัฒนาเทคโนโลยี มีการแข่งขันด้วยภูมิปัญญา (knowledge competition) ในส่วนประเทศไทยกำหนดนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศอุตสาหกรรม 4.0 โดยใช้การปฏิวัตินวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วถึงไร้พรมแดนสามารถพัฒนาองค์ความรู้อย่างเท่าทัน การจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยกระทรวง ศึกษาธิการจึงได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ไว้ 6 ด้านคือ (1) ความมั่นคง (2) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ (4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (5) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (6) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากกระแสการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา จึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอน โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในกระบวนการเรียนรู้สู่เด็กให้สามารถค้นหาคำตอบ คิดวิเคราะห์เป็น ทั้งนี้รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานกลาง ได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติไว้แล้วนั้น ทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจึงต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ รองรับสถานการณ์ดังกล่าวได้ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2555) ได้กำหนดกรอบแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) โดยกำหนดปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 7 ประการ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน (2) การพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการ วิธีการ กิจกรรม หลักสูตร (3) การพัฒนาคุณภาพด้านครู (4) การพัฒนาคุณภาพด้านการตรวจสอบผลลัพธ์ การวัดและประเมินผล (5) การพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน (6) การพัฒนาคุณภาพด้านเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ และ (7) การพัฒนาคุณภาพด้านทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถแปลงแผนการศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในระดับท้องถิ่น ส่วนกลาง และระดับชาติ

จากการพัฒนาระบบการศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งตีกรอบให้กรุงเทพมหานคร ต้องพิจารณาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายในและภายนอกประเทศ โดยที่สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครได้กำหนดกรอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนในสังกัดนำไปแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจสภาพการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่แท้จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ สำหรับเพิ่มจุดแข็งและปรับแก้จุดอ่อนให้การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรค การดำเนินงานตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาข้อมูลด้านการจัดการศึกษา ปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็น และความต้องการของผู้บริหารและครูในโรงเรียน โดยศึกษาใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาครู 4) ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านกายภาพของโรงเรียน 6) สภาพความเป็นจริงทั่วไป และนำเสนอข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านสถานที่ เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ขนาดโรงเรียน ตำแหน่งงาน ส่วนตัวแปรตามคือ คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาครู 4) ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านกายภาพของโรงเรียน 6) สภาพความเป็นจริงทั่วไป

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบให้น้ำหนักความสำคัญกับการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเท่าเทียมกัน (Equivalent status Design) รวมทั้งผสมการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation) ข้อมูลที่ได้อยู่ในระยะเดียวกัน เป็นแบบแผนที่สามารถทำให้ได้คำตอบในปัญหาวิจัยได้ดีที่สุด (วัลลิกา ฉลากบาง, 2560)

1. ประชากรเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประชากรเอกสาร ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563) แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556-2559 และเอกสารการศึกษาของแต่ละโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต 50 เขต และประชากรบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง 1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเอกสาร สุ่มเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องที่ศึกษา 2) สุ่มเลือกแบบสะดวกเพื่อเลือกโรงเรียนเป็นตัวแทนเขต เขตละ 1 โรงเรียน แล้วสุ่มเลือกแบบเจาะจงผู้บริหาร ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ โรงเรียนละ 1 คน รวม 50 คน 3) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักเขต ขอให้ทุกโรงเรียนในเขตตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 10 คน ได้รับคืนแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 4,123 ชุด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสอบถาม ซึ่งมีค่า IOC = 1 และค่าความเชื่อมั่น = 0.97 และ 4) แบบบันทึกการสังเกตมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยวิธีทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงจำแนกรายคู่ด้วยวิธี LSD

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงได้นำทฤษฎีองค์การ (Organization Theory) มาเป็นแนวทางการวิจัยและอธิบายปรากฏการณ์ด้านการจัดการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนเป็นองค์การที่สำคัญและเป็นองค์การที่มีความซับซ้อน ซึ่งมักเกิดองค์การนอกแบบขึ้นคือเกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหน่วยงานไม่เป็นไปตามแบบ จึงมีทั้งผลดีและผลเสียต่อการบริหารองค์การตามแบบได้ โดยเฉพาะโรงเรียนมีองค์การนอกแบบแฝงอยู่มาก เกิดเป็นกลุ่มองค์การนอกแบบที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มองค์การตามแบบ แม้้องค์การนอกแบบไม่ปรากฏในแผนผังการจัดระบบสถานศึกษาก็ตาม แต่ผู้บริหารที่ฉลาดย่อมไม่ละเลยทำการศึกษาและทำความเข้าใจกับกลุ่มคน ซึ่งเป็นองค์ประกอบขององค์การนอกแบบ ทั้งนี้เพื่อที่รู้แนวคิดและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น แล้วนำแนวความคิดมาใช้ประโยชน์ต่อการบริหาร

กลุ่มนอกแบบมีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร ดังการศึกษาของ Halpin and Croft (1963) ด้านบรรยากาศการบริหารโรงเรียน โดยการพัฒนาแบบสอบถามเรียกว่า Organizational Climate Description Questionnaire: OCDQ โดยมีข้อสอบถามเกี่ยวกับกลุ่มนอกแบบ เพื่อชี้ให้เห็นว่าในโรงเรียนหนึ่ง ย่อมมีบรรยากาศแตกต่างกันใน 6 บรรยากาศ คือ (1) บรรยากาศเปิด (Open) (2) บรรยากาศอิสระ (Autonomous) (3) บรรยากาศควบคุมตรวจตรา (Controlled) (4) บรรยากาศสนิทสนม (Familiar) (5) บรรยากาศบิดากับบุตร (Paternal) และ (6) บรรยากาศปิด (Closed) ซึ่งบรรยากาศทั้ง 6 ประเภทย่อมมีสาเหตุมาจากกิจกรรมในองค์การ หรือพฤติกรรมครู และผู้บริหาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ประเภท คือ (1) ความไม่สอดคล้องประสานกัน (Disengagement) (2) เครื่องปิดกั้น (Hindrane) (3) ปฏิภาณไหวพริบ (Esprit) (4) ความสนิทสนม (Intimacy) (5) ความห่างเหิน (Aloofness) (6) มุ่งเน้นแต่ผลผลิต (Production Emphasis) (7) การกระตุ้น (Thrust) และ (8) การมีดุลยพินิจ หรือการมุ่งสัมพันธ์ (Consideration) กรณีการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียน มักพบได้เมื่อใช้ศึกษาพฤติกรรมครู และผู้บริหาร เป็นตัวแปรกำหนดบรรยากาศได้ เพราะทำให้ทราบว่า บรรยากาศโรงเรียนเป็นแบบใด อยู่ใน 6 บรรยากาศดังกล่าวหรือไม่ ตั้งแต่แบบเปิดไปจนถึงแบบปิด เช่น ถ้าภายในโรงเรียนมีการประสานงานกันดี ครูอาจารย์มีความรู้สึกว่าการะต่างๆ ที่ได้รับไม่เป็นการกีดกันตนมากนัก มีขวัญดีพอสมควร มีความสนิทสนมกันในระดับปานกลาง ผู้บริหารเหินห่างไม่มากนัก มุ่งงานในระดับปานกลาง มีการกระตุ้นสูง มีความพินิจสูง แสดงว่าโรงเรียนนั้นมีบรรยากาศ

แบบเปิด หากบรรยากาศดีเป็นอันดับ 1 จึงเห็นได้ว่าพฤติกรรมครู และผู้บริหารมีผลกระทบต่อบรรยากาศโรงเรียนอย่างมาก เป็นเครื่องชี้บ่งให้เห็นถึงประสิทธิภาพการบริหารด้วย

แนวทางการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (High-Quality Education) หมายถึง กระบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นคนที่มีความรู้ สามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีจิตสำนึกรักชุมชนและประเทศชาติ บ้านเมือง ห่วงแค้นและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตนเอง มีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ สุจริตเลี้ยงตัวได้

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานคือ การจัดระบบการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการจัดระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 มีการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี หรือระบบ 6-3-3 ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษา 6 ระดับชั้น (ป.1 ถึง ป.6) มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ระดับชั้น (ม.1 ถึง ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ระดับชั้น (ม.4 ถึง ม.6)

กระแสการพัฒนาปัจจุบัน การเตรียมความพร้อมต่อความท้าทายในอนาคตคือ พื้นฐานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีการกีดตามกฎหมายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันต่อสถานการณ์โลก ดังนั้นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อมูลสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประเด็นคุณภาพที่ควรทราบเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพคือ 1) รูปแบบการบริหารโรงเรียน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาครู 4) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านกายภาพของโรงเรียน และ 6) สภาพความเป็นจริงทั่วไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประมวลผลและการวิเคราะห์ผลข้อมูลจาก 4 แหล่ง คือ 1. เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2. การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน 1 โรงเรียน = 1 คน เป็นตัวแทนเขต รวม 50 คน 3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 4. สัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวอย่าง 4,123 คน ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เป็นครู 3,703 คน (89.8%) รองผู้อำนวยการ 238 คน (5.8%) และผู้อำนวยการ 182 คน (4.4%) โรงเรียนขนาดกลาง 1,575 โรง (38.2%) ขนาดเล็ก 1,440 โรง (34.9%) และขนาดใหญ่ 1,108 โรง (26.9%) การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 (72.8%) และอนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3 (23.8%) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปได้ตามลำดับจากมากไปน้อย มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก สนับสนุนผลการวิจัยนี้ เนื่องจากกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานการศึกษา ได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563) ซึ่งในแผนพัฒนา ในยุทธศาสตร์ลำดับที่ 5 เป็นยุทธศาสตร์ว่าด้วยเรื่อง พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา รวมทั้งให้มีการติดตามและ

ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้บริหารนำแผนบริหาร จัดการ จัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างทั่วถึง เพียงพอ ทั้งหลักสูตรการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์ตามเป้าประสงค์ของ แผน นอกจากนี้ โรงเรียนและครูยังดำเนินการพัฒนาซอฟต์แวร์/ระบบเทคโนโลยีให้ทันสมัย อีกทั้งมีการจัดทำแผน บำรุงรักษาและซ่อมแซม ควบคู่กับผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอน หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนพัฒนาวิธีประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอีกด้วย

2. สภาพความเป็นจริงทั่วไป พบประเด็นปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) ครูมีภาระงานมาก เนื่องจากได้รับมอบหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการ เรียนการสอน 2) การประเมินผลการพัฒนาครูด้วยวิธีการประเมินผลงานวิชาการ เกิดปัญหาการประเมินโดย คณะกรรมการ ตามแบบประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน (วก. 3) อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูขาดความรู้ความ เข้าใจในการจัดทำผลงาน ประกอบกับคณะกรรมการประเมินผลงานกับวิทยากรการอบรมไม่สามารถอธิบายให้ เข้าใจได้ เอกสารประกอบไม่เพียงพอ 3) ประเด็นการลาออกหรือโอนย้ายครูเป็นปัญหาอุปสรรคต่อความต่อเนื่อง กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การกำหนดให้โรงเรียนต้องติดต่อผ่านสำนักเขตทำให้ประสิทธิภาพการ ทำงานน้อยกว่าการขึ้นตรงต่อสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 5) ประเด็นการจัดสรรงบประมาณเพื่อการ จัดการเรียนสอนภาษาต่างประเทศ ระหว่างวิชาภาษาอังกฤษและภาษาจีน มีความแตกต่างกัน เกิดข้อจำกัดใน การจัดจ้างครูเจ้าของภาษาไม่ได้ตลอดปีงบประมาณ 6) การจัดสรรงบประมาณค่าอาหารเข้า ควรปรับเพิ่มให้เท่า เทียมกันทุกโรงเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เท่าเทียมกันทุกโรงเรียน โดยเห็นว่าควรปรับ จาก 5 บาท เป็น 10 บาท 7) ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลงานโรงเรียน และผลงานครูด้วยการประเมิน คุณภาพจากผลสัมฤทธิ์นักเรียนจากคะแนน O-net ต้องมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นทุกปีนั้น อาจใช้วัดคุณภาพการศึกษา แต่ละปีการศึกษาไม่ได้อย่างชัดเจน

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มีนโยบายให้อิสระด้านการบริหาร วิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและ ความสนใจ (Child Center) เน้นทักษะชีวิตเรียนรู้คุณธรรม/จริยธรรม นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอน แต่ในทางปฏิบัติทั้งการบริหาร วิชาการใช้รูปแบบ (Pattern) เดียวกันทุกโรงเรียน กล่าวคือ มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ การบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย โดยจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สอง การวิเคราะห์ ผลสอบของนักเรียนเป็นรายบุคคล กำหนดแผนการสอนกลางสำหรับทุกวิชาและทุกชั้นเรียน การสร้างความ ร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชน เอกชน ผู้ปกครอง ครูมีภาระงานจากหน่วยอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จนมีผลกระทบต่อกาเรียนการสอน เช่น ปัญหาโรงเรียนบางแห่งได้รับอัตราครูไม่สมดุลกับจำนวนนักเรียน ส่งผล ให้ครูไม่ครบทุกกลุ่มสาระวิชา บางโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์และโปรเจคเตอร์ โรงเรียนเพียงบางแห่งมีระบบกวดวิชา ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรจัดการเรียนสำหรับเด็กพิเศษ และการจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อรองรับเด็ก พิเศษ

4. การพัฒนาด้านกายภาพของโรงเรียน สภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีมาตรการส่งเสริมและรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน สภาพห้องเรียน อาคารเรียน มีการตรวจสอบสภาพความแข็งแรง ต่อเนื่อง สถานที่ปรุงอาหารที่เหมาะสม สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา ห้องสุขาถูกสุขลักษณะและเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน กล่าวได้ว่าการพัฒนาด้านกายภาพของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบข้อมูลความเห็นที่ ความรับผิดชอบด้านกายภาพไม่ควรให้สำนักงานเขตเป็นผู้ดูแล ในขณะที่เดียวกันพบว่า โรงเรียนเด็กก่อนวัยเรียน มีการพัฒนาด้านกายภาพที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดสร้างสนามเด็กเล่น เครื่องเล่น ลานเอนกประสงค์ สถานที่ ออกกำลังกาย ขนาดโรงอาหารไม่เพียงพอกับปริมาณนักเรียน

5. รูปแบบการบริหารโรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดโครงสร้างการบริหาร คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู เห็นด้วยกับการจัดรูปแบบโครงสร้างการบริหาร 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม เสนอความคิดเห็นตามหลักธรรมาภิบาล และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการบริหารโรงเรียน ในขณะที่ไม่แน่ใจในกรณีโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้รูปแบบการบริหารลักษณะเดียวกันทั้งหมด และมีเพียงบางส่วนเห็นว่าไม่ควรนำจำนวนนักเรียนมากำหนดจำนวนตำแหน่งรองผู้อำนวยการ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดให้มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการตามอัตรากำลังที่เหมาะสมแล้ว

6. รูปแบบการพัฒนาครู พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุด และข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบปัญหาหลายประการดังต่อไปนี้ 1. การบรรจุและพัฒนาศักยภาพครูให้สอดคล้องตามสาระวิชาการเรียนรู้ 2. การพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีสมรรถนะ (Competency) ตามมาตรฐานวิชาชีพ 3. แผนการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Career Path) และคุณภาพชีวิตครูให้มีความสุขในการทำงาน 4. การเบิกจ่ายงบประมาณในกรณีครูเข้าอบรมกับหน่วยงานภายนอก 5. การส่งเสริมสนับสนุนการให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

เมื่อนำความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาอุปสรรค ดังที่จำแนกไว้ 6 ด้าน มาเปรียบเทียบกับทางสถิติกับขนาดโรงเรียน (ใหญ่ กลาง เล็ก) พบว่า ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคพบ 5 ด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นขนาดโรงเรียนมีผลทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านรูปแบบการบริหารโรงเรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการพัฒนาครู การพัฒนาด้านกายภาพของโรงเรียน และสภาพความเป็นจริงทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนจำนวนมาก โอกาสได้รับงบประมาณเพื่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอน อัตราค่าจ้างครูที่มีมากกว่า อาคาร บริเวณพื้นที่ สนามเล่นมีขนาดใหญ่กว่า โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม มีด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีการจัดการเพื่อการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีการพัฒนาคุณภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ ใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ มีผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้หลายประเทศต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะผลงานการวิจัยแนวทางกาพัฒนาศึกษาไทยกับเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ส่วนหนึ่ง ในขณะที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 และแรงกดดันภายนอก ได้แก่ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษแห่งอเมริกา สู่ศตวรรษแห่งเอเชีย แรงขับเคลื่อนในระดับภูมิภาคซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยมีแนวทางการเปิดโอกาส ความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การศึกษาเพื่อมีงานทำภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เกิดแนวความคิดการศึกษาไทย 4.0 ตามวิสัยทัศน์การพัฒนาอุตสาหกรรมประเทศไทย 4.0 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นพลวัตภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Learning Environment) รัฐบาลโดยฝ่ายการศึกษากำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ โอกาสการเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่เป็นพลวัต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จึงทำให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารโรงเรียน และการส่งเสริมการพัฒนาครู ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ โดยการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้นักเรียนสามารถแข่งขันในด้านวิชาการในสถานการณ์ระดับโลกได้ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและโลก มีประสิทธิภาพในการทำงานโดยนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้กับหลักสูตรวิชาการและส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Pearson Education, 2013) สามารถใช้ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศและเทคโนโลยี เข้ากับมาตรฐานทางวิชาการผ่านนวัตกรรมทางดิจิทัล ในบริบทงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ทางปัญญาที่บอกวิธีที่มนุษย์เรียนได้ดีที่สุด (Lemke, 2010) ร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน (ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวราภรณ์ ทอนพคุณ, 2555) และเกิดทักษะกระบวนการทางปัญญา (cognitive skills) (วิจารณ์ พานิช, 2556) กล่าวได้ว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านรูปแบบบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามมาตรฐานวิชาการ เพื่อวางรากฐานความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อมทั้งทักษะความรู้ การคิดวิเคราะห์ สามารถดำรงชีพในสังคมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไทย มีรูปแบบสอดคล้องกับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งแบ่งเป็นระดับ 3 มีดังนี้ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คือ

ประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับ ใช้เวลาเรียน 1-6 หรือ 7 ปี การเรียนการสอนเน้นพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การอ่าน เขียน ทักษะทางตัวเลขและคณิตศาสตร์อย่างง่าย วิชาสังคมศึกษา สุขศึกษา และกิจกรรมที่ฝึกความคิดสร้างสรรค์

มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 4 ปี (ปีที่ 7-10)

มัธยมปลาย เป็นการเตรียมนักเรียนสำหรับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นักเรียนต้องสอบและวัดผลการเรียนในชั้นปีที่ 11 และ 12 เพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

และคล้ายกับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งเป็นระดับ 2 มีดังนี้

ประถมศึกษา (Elementary School) เป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี ระยะเวลาการศึกษา 6 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1-6)

2. ระดับมัธยมศึกษา (Secondary School) เป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับเด็กอายุ 12-18 ปี มีระยะเวลาการศึกษา 6 ปี (มัธยมปีที่ 1-6) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 โรงเรียนรัฐบาล นักเรียนทุนส่วนตัว มีสิทธิ์เรียนได้เป็นเวลา 1 ปี เท่านั้น

2.2 โรงเรียนเอกชน มี 3 รูปแบบ

2.2.1 Prepare School เพื่อเตรียมนักเรียนเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

2.2.2 Parochial School โรงเรียนศาสนาโรมันคาทอลิก

2.2.3 Bible School หรือ Christian School สอนศาสนาควบคู่กับวิชาการ

การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแห่งชาติ พ.ศ. 2559 คือ นโยบายการศึกษาไทย 4.0 เป็นแนวการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมคน โดยใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน มีบริบทการจัดการศึกษาพัฒนาคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, บรรยายพิเศษ, 2559) การศึกษายุคไทย 4.0 เป็นกระบวนการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอารยะทุกมิติและองค์ประกอบสังคม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย คนไทยคิดวิเคราะห์เป็น ผลิदनวัตกรรมใหม่ๆ ติดต่อด้านขายกับนานาประเทศได้ เป็นฐานการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ การศึกษาไทย 4.0 เป็นการนำนวัตกรรมมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นฐานการพัฒนาประเทศ ปัจจัยที่ควรปรับเปลี่ยนดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559)

รูปแบบเดิม	รูปแบบใหม่
“ครู เป็นศูนย์กลาง”	“ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง”
เน้น “ท่องจำ”	เน้น “การคิด”
“พัฒนาความรู้”	“พัฒนาสมรรถนะ (ปฏิบัติได้จริง)”
ปริมณฑล “ท้องถิ่นวิถี”	ปริมณฑล “ถิ่นโลกาภิวัตน์ (Globalization)”
“เป็นฝ่ายรอรับ”	“เป็นฝ่ายแสวงเอง”
“บริโภครูและนวัตกรรม”	“ผลิตองค์ความรู้และนวัตกรรม”
“แปลกแยกจากสังคม”	“บูรณาการกับสังคม”
“ต่างคนต่างทำ”	“ร่วมมือกันทำ”
“เรียนแบบนักเทคนิค How to”	“เรียนแบบนักปราชญ์”

ที่มา : เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559; อนาคตใหม่การศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0.

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย 4.0 โดยใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จึงนำรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะเศรษฐกิจฐานความรู้มาสร้างความมั่นคง ผ่านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คน และการพัฒนาครู ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานการพัฒนาประเทศในทุกมิติ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จึงมีการจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมคน ทุกกลุ่ม พร้อมทั้งปรับปรุงตำราให้สอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพตำราเรียนระดับ 5 ดาว รวมทั้งการเปลี่ยนระบบประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นให้การศึกษาเป็นวิเคราะห์เป็น ตามทักษะศตวรรษที่ 21 และต้องพัฒนาครูผู้สอนให้ตรงกับความต้องการในการนำความรู้ไปใช้ ตลอดจนให้วิทยฐานะแก่ครูสอนดี คุณภาพเหล่านี้ต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยกัน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานไทย 4.0 สำหรับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ฝ่ายการศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อพัฒนารูปแบบการศึกษา อาทิ จากการท่องจำ เป็นการปฏิบัติ ครูผู้สอนนำนวัตกรรมใหม่ๆ และใช้เทคโนโลยีมาช่วย เริ่มด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากสอน มาเป็นพี่เลี้ยง (Coach) การเรียนแบบบูรณาการสหวิชาการ เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ เปลี่ยนแปลงไปสู่ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียนและท้าทายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน (ขวลิต โพธิ์นคร, 2560) ยึดแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีพัฒนาการเรียนรู้อย่างดีที่สุดคือ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน - Problem-Based Learning (Stanford University Newsletter on Teaching, 2001) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ต้องการสืบค้นหาคำตอบที่ถูก อ้างอิงด้วยทฤษฎี คิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน และร่วมกันลงมือปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ยืนยันสมมติฐานคำตอบ เกิดจินตนาการพัฒนาผลงาน และนวัตกรรมที่ทำให้การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กล่าว

โดยรวมคือ เน้นเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ด้านนวัตกรรม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการดำเนินชีวิต ในสังคมและการประกอบอาชีพในโลกอนาคต

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรูปแบบเดิม พัฒนาคุณภาพสู่รูปแบบทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 และการศึกษาไทย 4.0 (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2559)

1. นำแนวคิดการเรียนรู้ที่ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ ดังนั้นการศึกษาสมัยใหม่ต้องเล็งเป้าหมายเกินกว่าเนื้อหาวิชา ไปสู่การพัฒนาทักษะ โดยการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้

2. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน ซึ่งเดิมมีครูเป็นผู้ขับเคลื่อน หากมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนที่มีใช้เพียงพอเพื่อสอบ แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อเผชิญการเปลี่ยนแปลง

3. แนวคิดการพัฒนาครู คือ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ใช้คำถามและปัญหาพื้นฐาน ครูต้องฝึก/พัฒนาเป็นนักตั้งคำถามตั้งปัญหาเพื่อสร้างบรรยากาศ ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ และค้นหาคำตอบเอง

4. การแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ เมื่อมีการตั้งคำถาม มีการหาคำตอบ การค้นหาข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน และร่วมกันลงมือปฏิบัติ เกิดจินตนาการผลงาน และนวัตกรรมการเรียนรู้หลายช่องทาง

5. คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ การเรียนรู้คุณธรรม ผู้เรียนมีความเป็นคน ความดีงาม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สนใจพัฒนาสังคม ครอบครัว และโรงเรียน

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีหลากหลายองค์ประกอบ นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะความรู้ การพัฒนาครูและกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ แต่ในทางปฏิบัติยังต้องคำนึงถึงการ จัดสรรจัดงบประมาณ การวางโครงการบริหาร รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ขึ้นตรงต่อสำนัก การศึกษา กรุงเทพมหานคร อีกทั้งสำนักการศึกษาควรออกแบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียนทุกขนาดโรงเรียน ให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยบรรจุอัตรากำลังผู้บริหาร ครูประจำสาระการเรียนรู้ บุคลากรประจำเฉพาะภารกิจ (Function) ครบทุกตำแหน่ง อาจมีจำนวนครูแตกต่างกันตามจำนวนห้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน โดยเพิ่มความเข้มข้นใน 3 ทักษะ คือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ (Knowledge-based Culture) ด้วยการนำ นวัตกรรมการเรียนรู้แนวใหม่ คือ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนได้ตามความต้องการอย่างมี อิสระ โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ บรรยายน้อยลง จำลองปัญหาเพื่อหาคำตอบด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ (โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความพร้อมอยู่แล้ว) ในรูปแบบ

Project-Based Learning เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น สื่อสารได้ มีความคิดสร้างสรรค์ และให้ความร่วมมือผู้เรียนร่วมกันค้นหาความรู้ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินคุณภาพการเรียนการสอน โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์จากทักษะการเรียนรู้ แฟ้มผลงาน และพิจารณากำหนดระดับค่าน้ำหนักคะแนน O-net (สูง กลาง ต่ำ)

3. ด้านการพัฒนาครู ขอเสนอแนะว่า ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการกลั่นกรองบุคคลที่จบสาขาวิชาที่ตรงกับตำแหน่งครูผู้สอนตามสาระการเรียนรู้ที่ต้องการ ด้วยระบบสอบคัดเลือกและบรรจุที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลน โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลงเพื่อให้การบรรจุได้ทันทีที่มีตำแหน่งว่าง สนับสนุนและผลักดันให้ครูพัฒนาตนเองในกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ส่งเสริมเพื่อพัฒนาครูในการจัดทำแผนการสอน (course syllabus) มีความสามารถด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ออกแบบสื่อการสอน สนับสนุนให้ครูมีความสามารถในการสร้างผลงานวิชาการ จัดให้มีหลักสูตรอบรมครู และผลสัมฤทธิ์การอบรมสามารถใช้ในการประเมินผลงานครูได้

4. ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยทุกโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ ICT เพื่อการบริหารโรงเรียน การจัดการศึกษาและการเรียนการสอน ด้วยการจัดโครงสร้างพื้นฐานรองรับผู้เรียนในทุกสาระการเรียนรู้ อาทิ จัดเตรียมคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดการเรียนรู้ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีจัดทำผลงาน เพื่อให้ผู้มีความรู้ในการสร้างผลงาน

5. การพัฒนากายภาพโรงเรียน ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้ใกล้เคียงหรือเทียบเท่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีพื้นที่จำกัด จึงควรพัฒนาด้านความทันสมัยเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพแวดล้อมให้เป็นโรงเรียนน่าอยู่ มีระบบความปลอดภัยสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนการเรียนการสอน ใช้ห้องเรียนเป็นมุมเรียนรู้ โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น ออกแบบกายภาพที่ถูกสุขลักษณะตามความเหมาะสม เพื่อให้มาตรฐานเทียบเท่าโรงเรียนขนาดใหญ่

6. สภาพความเป็นจริงทั่วไป จากการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยเชิงปริมาณ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม พบสภาพความเป็นจริงที่เป็นปัญหาอุปสรรค ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโดยการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนดังนี้ 1. ปรับโครงสร้างการบริหารให้ทุกขนาดโรงเรียนมีมาตรฐานเดียวกัน 2. รูปแบบวิชาการด้วยการเปลี่ยนวิธีการเรียนจากท่องจำเป็น แสวงหาคำตอบ คิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ มีทักษะความรู้ด้านอาชีพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. ปรับกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ได้เรียนรู้ตามความต้องการอย่างเป็นอิสระ ปรับบทบาทครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน (facilitator) พุดเนื้อหาน้อยลง ผู้เรียนค้นคว้ามากขึ้น ตามแนวนโยบายการศึกษาไทย 4.0 รู้เท่าทันต่อสถานการณ์ภูมิภาค (AEC) และสังคมโลกยุคศตวรรษที่ 21 และ 4. สร้างรูปแบบการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 437 โรงเรียน

6.2 สำนักการศึกษาและโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรจัดเก็บข้อมูลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละในลักษณะข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาในขั้นที่สูงขึ้น

6.3 ควรปรับสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างขวัญกำลังใจ ลดการลาออกของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริม/พัฒนาศักยภาพครูสู่ยุคการเรียนรู้การสอนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูมีความรู้ด้านการวิจัย มีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ สื่อหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน ไม่กระทบต่อการเรียนการสอนของครู

6.4 ควรปรับการจัดทำงบประมาณ ให้มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายด้านโภชนาการ หรือกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนด้านภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมการเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม (Multi Culture) ในกลุ่มประชาคมอาเซียน

Value Chain สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง**ภาษาไทย**

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12**

(พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **อารยธรรม : การริเริ่มเพื่อพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอารยะ. วารสาร รัฐสภาสาร. ปีที่ 64, ฉบับที่ 10, หน้า 114-122.**

ขวลิต โพธิ์นคร. (2560). **ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0.** <http://km.li.mahidol.ac.th/thai-studies-in-thailand-4-0/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560.

ราชกิจจานุเบกษา. (2528). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528.** เล่ม 102 ตอนที่ 115 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2528.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.** เล่ม 114 ก ตอนที่ 48 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542.

วัลนิกา ฉลากบาง. (2560). **การวิจัยแบบผสมผสาน. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2560).**

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวราภรณ์ ทอณพคุณ (2555). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต. เอกสารประกอบการสอน. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.**

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2555). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2560). **รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).** กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ระบบการศึกษาสหรัฐอเมริกา.** http://www.bic.moe.go.th/newth/index.php?option=com_k2&view=item&id=3645:usa-education-system-2013-10-17&Itemid=319. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560.

ภาษาต่างประเทศ

Halpin, A.W, and Croft, D.B. (1963). **The Organizational Climate Of School.** Chicago : University of Chicago Press.

Lemke, C. (2010). "Innovation Through Technology," In **J. Bellanca and R. Brandt (Eds.), 21st Century Skills : Rethinking How Students Learn.** pp. 242-272, (April. 2010).

Pearson Education, Inc. (2013). **What is 21st Century Learning?**. 4 December 2013.

<<http://www.pearsonschool.com/index.cfm?locator=PSZjZc>> 2013. Accessed on June 1, 2017.

Stanford University Newsletter. (2001). Speaking of Teaching. **Problem-Based Learning.**

http://www.stanford.edu/dept/CTL/Newsletter/problem_based_learning.pdf

Accessed on June 1, 2017.

The Australian Studies Centre, Thammasat University. **ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนใน**

ออสเตรเลีย. <http://www.aussiecenter.org/index.php/study-in-australiaA2.html>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560.

กิตติกรรมประกาศ:

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งผู้บริหารสำนักงานเขต 50 เขต ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย